

AKADEMSKI SINDIKAT

PRIOPĆENJE ZA JAVNOST

Temeljem novog Zakona o plaćama u državnoj službi i javnim službama

SVEUČILIŠNI PROFESORI MORAJU STRAHOVATI OD OLAKIH OTKAZA

Pitanje novog sustava koeficijenata i iznosa rasta plaća privuklo pažnju javnosti i sindikata. Ali to nije jedino sporno pitanje vezano uz novi Zakon, pogotovo kada govorimo o sustavu visokog obrazovanja i znanosti. Jer, Zakon otvara kudikamo više pitanja, nego što daje odgovora na njih, a neka zakonska rješenja nisu samo temeljito neustavna, već i vrlo opasna i duboko zabrinjavajuća. Zakon, naime, ukida sigurnost zaposlenja za sveučilišne profesore, pa čak i u najvišim zvanjima, odnosno na radnim mjestima – dakle redovitog profesora u trajnom zvanju, odnosno u trajnom izboru (reformom sustava znanosti i visokog obrazovanja ukinuta su znanstveno-nastavna zvanja, a uvedena radna mjesta, ali dualitet starog i novog sustava još jedno vrijeme će egzistirati u sustavu). Ili drugim riječima, Zakon o plaćama uvodi mogućnost da svi, pa čak i redoviti profesori u trajnom zvanju, odnosno izboru, dobiju otkaz "preko noći" (točnije, ovisno od slučaja do slučaja, otkazni rok će trajati najmanje dva tjedna, a najdulje mjesec i pol dana).

Kritike novog Zakona su ozbiljne. Za početak, Zakon je podnormiran i ključne dijelove novog sustava plaća uređuje Vlada i nadležni ministri temeljem osam uredbi i dvaju pravilnikâ. Umjesto da se radi pravne sigurnosti i predvidivosti propisa ta pitanja zakonski normiraju, Zakon širokim i neodređenim odredbama ostavlja Vladi previše prostora za njihovu razradu, te se otvara ustavnopravno pitanje je li se doista Vladi na razradu prepušta uredbodavna ili zakonodavna materija, odnosno radi li se o materiji koja bi trebala biti uređena zakonom, a ne podzakonskim propisima.

Pitanje razgraničenja radi li se ovdje o uredbama za izvršenje zakona ili uredbama na temelju zakonske ovlasti (ne samo u ovom, već i u drugim zakonima poput prošle godine donesenog Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti) iznimno je važno ustavnopravno pitanje, jer neosnovano prenošenje ovlasti za reguliranje pitanja koja su u izvornoj nadležnosti zakonodavne vlasti na tijela izvršne vlasti predstavlja upletanje izvršne vlasti u djelokrug zakonodavnog tijela čime se marginalizira i obezvređuje uloga Hrvatskog sabora. Nadalje, Zakon samo parcijalno, a ne cjelovito uređuje sustav plaća (utvrđuje čak 15 kategorija zaposlenika na koje se ne primjenjuje).

Niz zakonskih rješenja je nedovoljno precizan što otvara dvojbe kako će se Zakon primjenjivati u praksi, a posebno opasno je što time Zakon otvara prostor za dodatnu politizaciju i zloupotrebu ne samo u sustavu znanosti i visokog obrazovanja, već u cijelom sustavu državne uprave i javnim službama. Konačno, vladajući uopće nisu uzeli u obzir da ne bi trebali miješati kruške i jabuke jer postoje bitne razlike između državne uprave i pojedinih javnih službi, što posebno dolazi do izražaja kada se govori o sustavu znanosti i visokog obrazovanja.

Možda je brzina razlog zašto se donose tako loši zakoni s nedovoljno promišljenim i razrađenim rješenjima, bez objektivne, cjelovite i pouzdane analitičke podloge temeljem koje se zainteresirana javnost može upoznati sa svim učincima zakonskog prijedloga i oblikovati svoje mišljenje o njemu te meritorno i stvarno sudjelovati u javnom savjetovanju. Ali nije opravdanje.

Sama po sebi činjenica da Vlada (i ministar) propisuju postupak i kriterije za ocjenjivanje rada sveučilišnih profesora i znanstvenika, i to mimo već postojećih vrlo razrađenih objektivnih i mjerljivih kriterija i postupaka napredovanja kojima se ocjenjuje njihova uspješnost i učinkovitost (ili neučinkovitost), predstavlja nedopustivo i snažno zadiranje u sveučilišnu autonomiju (akademska samoupravu), odnosno autonomiju nastavnog osoblja.

Puno opasnije je i potpuno neprihvatljivo što se prema Zakonu može dodijeliti ocjena "ne zadovoljava" čime prestaje služba redovitim otkazom u skladu s općim propisom o radu! Što to konkretno znači? To znači da će i sveučilišni profesori i znanstvenici u najvišem zvanju, odnosno na radnom mjestu, dakle redoviti profesori u trajnom zvanju odnosno izboru, moći na temelju samo jedne negativne ocjene od dekana, ili, rektora (ili osoba koje one ovlaste), u posebnom postupku koji Vlada tek treba propisati i na temelju još uvijek nepoznatih kriterija, koji mogu biti potpuno arbitrarni i ne temeljiti se na objektivnim znanstveno-nastavnim kriterijima koje već moraju ispunjavati, dobiti otkaz! To znači da i zaposlenici u statusu docenta, izvanrednog profesora ili redovitog profesora mogu dobiti otkaz i to neovisno o tome ispunjavaju li ili ne uvjete za napredovanje na više radno mjesto, ili, reizbor!

Drugim riječima Zakonom o plaćama se ukida autonoman položaj sveučilišnih nastavnika koji su stekli čak i najviše stupnjeve znanstveno-nastavnih zvanja (radnih mjesta) te sigurnost njihova zaposlenja zbog stvarne i stalne prijetnje otkazom, i to neovisno o tome ispunjavaju li oni ili ne jedine uvjete koji su relevantni kod ocjenjivanja u sustavu znanosti i visokog obrazovanja – znanstveno-nastavne uvjete, a to znači da Zakon o plaćama ukida akademske slobode!